

Kujundžić R. Maja⁹
Filozofski fakultet Pale
Univerzitet Istočno Sarajevo

POMOĆNI GLAGOLI U PASIVU U SAVREMENIM GRAMATIČKIM UDŽBENICIMA ENGLSKOG JEZIKA

U većini tradicionalnih i savremenih gramatika engleskog jezika, glagolska fraza u pasivnoj konstrukciji opisana je kao kombinacija odgovarajućeg oblika pomoćnog glagola i prošlog participa glavnog glagola (Kujundžić, 2016). Glavni predmet ovog rada su pomoćni glagoli u pasivnoj glagolskoj frazi. Naime, cilj ovog rada je da sažeti pregled tretmana pomoćnih glagola u nekim od najučestalije korištenih savremenih gramatičkih udžbenika engleskog jezika, kako bi se na osnovu njega stekao uvid u vezi sa tim na koji način i u kojoj mjeri je tertiran ovaj segment pasivne konstrukcije. Ovaj rad će takođe nastojati da da odgovore na pitanja u vezi sa učestalošću upotrebe pomoćnih glagola, različitim oblicima u kojima se javljaju, njihovim specifičnim značenjima, te tipovima pasivnih konstrukcija i registara u kojima se najčešće pojavljuju. Rezultate ovog pregleda ćemo u zaključku uporediti sa rezultatima rada u kojem je dat detaljan pregled pomoćnih glagola u nekim od najpoznatijih tradicionalnih gramatikama engleskog jezika (Kujundžić, 2020)

Ključne riječi: pasiv, pomoćni glagoli, zastupljenost, tretman, gramatika engleskog jezika, pregled

1. Uvod

U većini tradicionalnih i savremenih gramatika engleskog jezika, pasiv je definisan kao konstrukcija koju dobijamo transformacijom iz njoj odgovarajućeg ekvivalenta u aktivu (Pautsma 1926; Krauzinga 1931, 1947; Zandvort 1948; Jespersen 1949; Kurm 1964; Kverk i dr. 1985; Collins Cobuild 1990; Bajber i dr. 1999, Hadlston i Pulum 2002; Karter i Mekarti 2006). Prilikom ove transformacije subjekat aktivne rečenice postaje objekat pasivne, dok njen objekat zauzima mjesto subjekta pasivne rečenice u kojoj se javlja u okviru prepozicijske *by*-frazе, koja može biti i opcioni element. Ovom prilikom dolazi takođe i do promjene u glagolskoj frazi. Naime, glagolski oblik iz aktiva, u pasivu biva oslođjen - javlja se kao kombinacija odgovarajućeg oblika određenog pomoćnog pomoćnog glagola i prošlog participa glavnog glagola.

Predmet ovog rada su pomoćni glagol koji se u pasivnoj konstrukciji javljaju u kombinaciji sa prošlim participom glavnog glagola. S obzirom na to da se prikazi pasiva, u većoj ili manjoj mjeri, razlikuju kada je u pitanju tretman pomoćnih glagola u ovoj konstrukciji, cilj ovog rada je da sažeti pregled njihovih tretmana u nekim od najučestalije korištenih savremenih gramatičkih udžbenika, kao i knjiga koje se bave opštim pregledom gramatike engleskog jezika.

Cilj nam je da uz pomoć takvog pregleda pokažemo na koji su način pomoćni glagoli tretirani tj. u kojoj mjeri i na koji način su predstavljeni i opisani. Takođe ćemo nastojati da donesemo izvjesne zaključke u vezi sa tim koji pomoćni glagoli su karakteristični za ovu konstrukciju, koji su više, a koji manje zastupljeni, u kojim tipovima pasiva i u kojim registrima, te koje su razlike u njihovom značenju.

2. Pomoćni glagoli u savremenim gramatikama engleskog jezika

2.1. Kverk i dr. (Quirk et. al)

⁹ maja.kujundzic@ffuis.edu.ba

Prema Kverku i saradnicima glagolsko stanje kao gramatička kategorija nam omogućava da izvjesnu radnju tretiramo iz dvije različite perspektive, te da je u skladu sa tim izrazimo na dva različita načina, a da pri tome činjenično stanje u oba iskaza ostane isto. Ta dva različita iskaza označena kao aktiv i pasivi, nalaze se u veoma uskoj transformacionoj vezi koja podrazumijeva promjene na nivou glagolske fraze. Naime, prilikom transformacije aktivne konstrukcije u njoj odgovarajući ekvivalent u pasivi, prosti glagolski oblik iz aktiva postaje složen - javlja se kao kombinacija pomoćnog glagola *to be* ili *to get* sa prošlim participom glavnog glagola iz aktivne rečenice. Ova transformacija takođe podrazumijeva i promjenu na nivou klauze, prilikom koje dolazi do promjene pozicije rečeničnih pozicija subjekta i objekta. Subjekat aktivne rečenice postaje objekat pasivne, dok njen objekat zamuzima mjesto subjekta pasivne rečenice u kojoj se javlja u okviru prepozicijske *by*-fraze, koja može biti i opcioni element.

Kada su u pitanju pomoćni glagoli u pasivu, Kverk i saradnici ističu da je pomoćni glagol *to be* u najfrekventnijoj upotrebu. Njemu slijedi pomoćni glagol *to get*, kao jedini ozbiljni "konkurent", koji se najčešće javlja u pasivnim konstrukcijama bez izraženog živog agensa (1985: 165):

1. The cat got run over (by a bus).
2. James got beaten last night.

Slučajevi sa izraženim živim agansom se takodje zabilježeni poput sljedećeg (1985: 165):

3. James got caught (by the police).

Kverk i saradnici zaključuju da se pasivne konstrukcije sa ovim pomoćnim glagolom najčešće javljaju u neformalnom stilu, te da su čak i u okviru neformalnog stila manje frekventni nego *be*-pasivi. *Get*-pasivi predstavljeni su sljedećim primjerima:

4. The house is getting rebuilt.
5. The story eventually got translated into English.

Glagol *to get* se učestalo javlja u ulozi razultativne kopule (eng. *resulting copula*), u rečenicama koje "look superficially like passives, but which could not be expanded by an agent", kao u (1985: 161):

6. My mother is getting old
7. I have to get dressed before eight o'clock.

Isto se odnosi i na glagolske kombinacijama kao što su *get bored*, *get tired*, *get excited*, *get lost*, itd. *Get* je dinamični glagol (eng. *dynamic conclusive verb*), dok su participi statični (eng. *stative*) – "*dressed* means 'in a state of wearing clothes', as in "Jane is already dressed"(1985:161). Naime glagol *get* ima ulogu glavnog glagola, dok particip prošli predstavlja njegov komplement.

U vezi sa ovim veoma je važno je napraviti razliku između pasivnih rečenica, kao u primjerima i kopulativnih/sastavnih rečenica koje mozemo nazvati pseudo-pasivima. U isto vrijeme, Kverk i saradnici primjećuju da između ovih rečenica postoji afinitet, ako imamo u vidu značenje *get*-pasiva, koji kao i kopulativne rečenice sa glagolom *to get*, u prvi plan stavljaju rečenični subjekat, te na ono šta mu se dešava kao rezultat date radnje, što ilustruju sljedećim primjerima (1985: 161):

8. He was thought a lesson on the subjunctive (by our new teacher)
?got

Upravo zbog toga što glagol *to get* stavlja akcenat na stanje u kojem se nalazi subjekat, a koje je najčešće nepovoljne prirode, agensi u ovakvim rečenicama vrlo često nisu izraženi - "The same emphasis may account in part for the fact that the *get*-passive often reflects an unfavourable

attitude towards the action: How did that window get opened? typically implies 'It should have been left shut!' (1985: 161).

Kverk i saradnici ukazuju na to da *get*-pasive možemo upotrijebiti kako bismo izbjegli *be*-pasiv u situacijama "when there is confusion between the normal interpretation and that of the 'statal passive'"(1985: 162). Kao potvrdu navode primjere rečenice u čijem slučaju je upravo na taj način riješena takva vrsta nedoumice:

9. The chair was broken i The chair got broken.

Get-pasiv služi kao pogodan način da se da se izbjegne pasiv sa *be* u slučajevima kada postoji mogućnost zabune u vezi sa tim da li se radi o normalnom ili takoyvanom statičnom pasivu (eng. *statal passive*).

Kverk i saradnici dalje ukazuju na to da je idiomatski glagolski oblik *get started* nepravilan, te da ga ne možemo smatrati primjerom pasiva u ovom kontekstu, jer glagol *start* u ovom izrazu ne može biti tretiran kao tranzitivni glagol. Kao u primjeru:

10. How soon can we get started on the swimming pool?

Nije teško primjetiti da ovaj idiom dosta nalikuje kauzativnoj upotrebi glagola *get*, kao u primjeru (1985: 162):

11. How soon we can get ourselves started on the pool.

Na kraju svoje analize pasiva sa pomoćnim glagolom *get*, Kverk i saradnici navode da se osim ovog glagola, u pseudopasivima, takođe mogu pojaviti glagoli *become*, *grow* i *seem* u statusu pomoćnih glagola, što je navedeno u analizi njihovog pasivnog gradijenta koja slijedi.

Naime, na osnovu detaljne analize pasivne konstrukcije, Kverk i saradnici u konačnici, uspostavljaju detaljnu klasifikaciju pasiva ili pasivni gradijent (eng. *passivni gradient*). Iako smo već naveli pomoćne glagole koje ovi autori navode kao moguće u pasivnoj konstrukciji, bilo bi zanimljivo obratiti pažnju i na njihov tretman u okviru pomenutg pasivnog gradijenta. Pasivne konstrukcije u njemu klasifikovane su na sljedeći način: (Quirk et al. 1985: 167) :

- (12) This violin was made by my father.
- (13) This cocnslusion is hardly justified by the results.
- (14) Coal has been replaced by oil.
- (15) This difficulty can be avoided in several ways.

-
- (16) We are encouraged to go on with the project.
 - (17) Leonard was interested in linguistics
 - (18) The building is already demolished.
 - (19) The modern world is getting ['becoming'] more highly industrialized and mechanized.

Navedeni primjeri najprije su podijeljeni u tri klase: centralne ili prave pasive (eng. *central or true passives*), polupasive (eng. *semi-passives*) i pseudopasive (eng. *pseudo-passives*). Osnovni kriterij na kojem je zasnovana ova klasifikacija jeste postojanje jasne korespondencije između pasivne i aktivne glagolske fraze ili klauze.

U skladu sa tim na vrhu skale nalaze se centralni ili pravi pasivi. Oni se dalje dijele na pasive sa izraženim živim i neživim agensima (12, 13), zatim na pasive čija prepozicijska *by*-frazza može biti interpretirana na dva načina - kao subjekat aktivne rečenice ili kao njen dodatak (eng. *adjunct*) (14), te na pasive koji se javljaju bez izraženog agensa (15). Svi navedeni tipovi pasiva imaju vrlo jasnu transformacionu vezu sa njima odgovarajućim ekvivalentima u aktivu, zbog čega se nalaze iznad crte, i smatraju se pravim ili idealnim primjerima pasiva. Pomoćni glagoli koji se javljaju u ovakvim pasivnim konstrukcijama jesu *be* ili *get*.

Ispod crte slijede mješoviti ili polupasivi (eng. *mixed* or *semi-passives*), koji se nalaze se na sredini skale i čiji participi imaju osobine i glagola i pridjeva, kao u primjerima (16) i (17). Činjenica da mogu imati svoje ekvivalente u aktivu potvrđuje njihove glagolske osobine, dok činjenice da mogu biti koordinisani sa pridjevima, da njihovi participi mogu biti modifikovani sa *quite, rather, more* itd., te da njihov pomoćni glagol može biti zamijenjen kopulama *feel* ili *seem* ukazuju na njihove pridjevske osobine.

Članovi treće i finalne klase pasiva samo formalno liče na pasiv. Oni ne mogu imati svoje ekvivalente u aktivu niti agense, pa ih Kverk i saradnici stoga nazivaju pseudopasivima, kao u primjerima (18) i (19). Prošli participi u ovakvim konstrukcijama označavaju stanje kao rezultat određene radnje, prije nego samu radnju, i zbog toga se često nazivaju statičnim pasivima (eng. *statal passives*). U tom slučaju pomoćni glagol *to be* ima status kopule i može biti zamijenjen kopulama kao što su *become, feel, remain* itd., dok participi imaju pridjevske karakteristike. Ova klasa pasiva je dalje podijeljena na pasive sa sadašnjim kopulama (eng. *current copulas - be, feel, look, itd.*) i pasive sa rezultativnim kopulama (eng. *resultative copulas - get, become, grow*). Termini “current” i “resulting” odnose se na dvije glavne klasu u koje su podijeljeni kopulativni glagoli, u skladu sa tim da li “the subject complement has the role of CURRENT ATTRIBUTE or of RESULTING ATTRIBUTE” (1985: 168). Sadašnje kopule (eng. *current copulas*) su statične i ne mogu se pojaviti u trajnom aspektu, dok su one koje su rezultujuće (eng. *resulting*) dinamične i mogu se pojaviti u trajnom aspektu.

Konstrukcije kao što su *be bound to, to be meant to, to be obliged to, to be supposed to* itd. često izazivaju zabunu po pitanju toga da li ih možemo smatrati primjerima pasiva ili ne. U vezi sa ovim, Kverk i saradnici ove glagole ne smatraju pravim pomoćnim, već polupomoćnim glagolima (eng. *semi-auxiliaries*), pa stoga konstrukcije koje se pojavljuju sa takvim glagolskim oblicima ne uvrštavaju među pasive. Prema Kverku i saradnicima, glagoli koji spadaju u ovu glagolsku grupu jesu sljedeći (1985:143):

“The semi-auxiliaries consist of a set of verb idioms which express modal or aspectual meaning and which are introduced by one of the primary verbs HAVE and BE: eg.:

be able to	be bound to	be likely to	be supposed to
be about to	be due to	be meant to	be willing to
be apt to	be going to	be obliged to	have to

Autori napominju da granice ove kategorije nisu u potpunosti jasne, te da mogu biti proširene, pri čemu obuhvataju i negirajuće oblike poput *be unable to, be unwilling to*, itd.

Iz gore navedenog očigledno je da Kverk i saradnici daju veoma detaljan i opsežan opis pomoćnih glagola u pasivnim konstrukcijama, ne svodeći ga samo na dva uobičajena pomoćna glagola *be* i *get*. Na ovaj način one ne samo da proširuju naše znanje u vezi sa ovim segmentom pasivne konstrukcije, nego nam pomažu da prepoznamo i shvatimo sve one netipičine pasivne konstrukcije koje sadrže neuobičajene pomoćne glagole.

2.2 Kolins Kobild gramatika (Collins Cobuild Grammar)

U “Collins Cobuild” gramatici engleskog jezika, pasiv je definisan kao jedno od bitnih sredstava uz pomoć kojih možemo promijeniti rečnični fokus. Ova konstrukcija nam omogućava da radnju sagledamo iz perspektive njenog objekta. Ona nam takođe daje mogućost da izostavimo vršioca radnje (1990: 717):

20. A girl from my class was chosen to do the reading.

Navedena definicija podrazumijeva postojanje dva aktera radnje (živa ili neživa) - vršioca radnje i njen objekat. Kada govorimo o objektu radnje, podrazumijeva se da je ta radnja izražena prelaznim glagolima tj. glagolima koji imaju objekat. U engleskom jeziku, osoba ili stvar na kojima

je fokus, stavljaju se na početak rečenice tj. na mjesto rečeničnog subjekta. U skladu sa tim, ako je fokus na vršiocu radnje, on zauzima mjesto rečeničnog subjekta, a slijedi mu prelazni glagol. U slučaju da fokus želimo staviti na objekt radnje, on će preuzeti mjesto subjekta, a glagol će se pojaviti u svom pasivnom obliku (pomoćni glagol *be* + prošli particip glavnog glagola), kao u primjerima koji slijede, u zavisnosti od toga da li želimo da se fokusiramo na "psa" ili na "našu večeru"(1990: 718)

21. The dog has eaten our dinner

22. Our dinner has been eaten by the dog, depending on whether you wanted

U ostatku poglavlja o pasivu autori se bave agensima u pasivu, te glagolima koji se javljaju u ovoj konstrukciji, dok pomoćni glagolima nije posvećena posebna pažnja. Naime, u definiciji ove konstrukcije samo se glagol *to be* spominje u ulozi pomoćnog glagola, a u daljem izlaganju o pasivu svi primjeri pasiva korištenu u svrhu ilustracije različitih dimenzija ove konstrukcije sadrže ovaj pomoćni glagol. Tek na samom kraju poglavlja o pasivu, autori u jednoj rečenici navode mogućnost upotrebe glagola *to get* u funkciji pomoćnog glagola u ovoj konstrukciji "Note that in informal spoken English, get is sometimes used instead of be to form the passive (1990: 720):

23. Our car gets cleaned about once every two months.

24. Before that, I'd got arrested by the police.

2.3 Bajber i dr. (Biber et. al)

Prema Bajberu i saradnicima pasivna konstrukcija gradi se od pomoćnog glagola *be* i participa prošlog većine prelaznih glagola. Ova konstrukcija je u veoma uskoj vezi sa njoj odgovarajućim ekvivalentom u aktivu, iz kojeg se izvodi putem transformacije prilikom koje direktni objekat aktivne rečenice postaje subjekat pasivne, dok subjekat postaje objekat pasivne rečenice u kojoj se, u većini slučajeva, pojavljuje u obliku prepozicijske fraze sa *by*. Imenička fraza u okviru ove prepozicijske fraze najčešće se naziva agensom radnje, iako njena semantička uloga može biti drugačija.

Bajbera i saradnici dijele pasive na one sa statičnim i dinamičnim glagolima, u skladu s tim da li opisuju "the state resulting from the action" or "an action rather than the resulting state"(1999: 935). Nekada je veoma teško povući razliku između statičnih pasiva i onih konstrukcija koje im samo formalno slične, a koje se sastoje se od kopule i participskog pridjeva. Upravo uz tog tog razloga, Kverk i saradnici su ove konstrukcije nazvali polupasivima i pseudopasivima. Dakle, kombinacija pomoćnog glagola i prošlog participa glagola mnogo je kompleksnija nego što nam se može učiniti u prvi mah na osnovu prividno jednostavne formalne definicije ove konstrukcije.

Naime, pored pomoćnog glagola *to be*, Bajber i saradnici ističu da se u ulozi pomoćnog glagola može naći i glagol *to get*, s tim da su takve kombinacije novijeg porijekla, te rijetke i ograničene na konverzaciju – "The get passive is clearly a recent innovation in English, and so not surprisingly is found almost exclusively in conversation (and consequently in dialogue in fiction)"(1999: 936). Rezultati njihovog istraživanja ukazuju na to da se samo nekolicna glagola učestalo javlja u kombinaciji sa ovim pomoćnim glagolom, a to su sljedeće kombinacije: *get married*, *get hit*, *get involved*, *get left*, *get stuck*. Poput Kverka i saradnika, oni takođe uočavaju da većina ovih glagola ima negativnu konotaciju "conveying that the action of the verb is difficult or to the disadvantage of the subject" (1999: 481). Bajber i saradnici zatim primjećuju da je većina *get*-pasiva koji s javljaju u konverzaciji, kao i onih sa *to be* u ulozi pomoćnog glagola, statične prirode tj. da se radi od takozvanim statičnim pasivima (eng. *stative passives*), pri čemu zaključuju da su *get*-pasivi ipak nešto dinamičnije prirode nego *be*-pasivi. Naime, *be*-pasivi najčešće ukazuju samo na stanje, dok *get*-pasivi stavljaju akcenat na radnju ili proces koji je doveo do određenog stanja, pa u tom smislu, po svom značenju postaju slični glagolu *to become*, s tim da se *to get* kao kopula javlja mnogo češće u konverzacijskom registru, dok se glagol *to become* češće javlja u akademskoj prozi. Dakle, pored pored glagola *to be*, kao najučestalijeg pomoćnog glagola u pasivu, a zatim *to get* koji mu slijedu, Bajber i saradnici ukazuju i na mogućnost pojave glagola *to become* kao pomoćnog glagola u ovoj konstrukciji.

Bajber i saradnici među pasivne konstrukcije uvrštavaju i one sa polumodalnim glagolima (eng. *semi-modals*) koje predstavljaju "multi-word verbs which are related in meaning to the modal auxiliaries, such as: *have to, (had) better, (have) got to, be supposed to, to be going to*" (Bajber i dr. 1999: 365), i drugim ekvivalentima pomoćnih glagola, kao što su: *has to be done, need to be taken, used to be written, etc.*, dok su idomi tipa *be bound to, to get rid of, as opposed to* isključeni iz kategorije pasiva, jer oni "do not admit of any active-passive variation" (Biber et al.1999: 937).

2.4. Hadlston i Pulum (Huddleston & Pullum)

Hadlston i Pulum (2002) definišu pasivnu konstrukciju na osnovu promjene semantičkih uloga subjekta i objekta prilikom procesa transformacije putem kojeg ovu konstrukciju dobijamo iz njoj odgovarajućeg ekvivalenta u aktivu. Naime, subjekat koji je bio aktivni vršilac radnje, postaje objekat te radnje, poznat još i kao pacijens, iz čega je, u skladu sa njegovom pasivnom ulogom proizašao naziv ove konstrukcije. Ove promjene udružene su sa promjenama u glagolskoj frazi, kao i u načinu na koji je izražen element u pasivnoj konstrukciji koji ima semantičku ulogu subjekta, poznatiji kao agens. Pomenute promjene ilustrovane su sljedećim potvrdama (2002: 1427):

25. Oswald assassinated Kennedy.
26. Kennedy was assassinated by Oswald.

Subjekt pasivne rečenice nema uvijek ulogu onoga koji trpi radnju tj. ulogu pacijensa. On takođe može imati i ulogu onoga koji podstiče tj. stimuliše radnju (eng. *stimulus*) ili nekoga ko doživljava tu radnju (eng. *experiencer*), kao u sljedećim primjerima (2002: 1427):

27. Most members of the cabinet hated the premier
28. The premier was hated by most members of the cabinet

U skladu sa ovim autori zaključuju da bi bilo prikladnije da se definicija pasivne konstrukcije bazira više na sintaksičkim nego na navedenim semantičkim kriterijima - "which clauses in English are active and which are passive is to be determined by their syntactic properties" (2002: 1427). U skladu sa ovim Hadlston i Pulum navode četiri osnovne sintaksičke razlike između aktivne i pasivne konstrukcije (2002: 1428): 1. Subjekt aktivne rečenice pojavljuje se u pasivnoj rečenici kao komplement prepozicije *by*; 2. Objekat aktivne rečenice pojavljuje se kao subjekat u pasivnoj rečenici; 3. Glagol aktivne rečenice se u pasivnoj rečenici pojavljuje u obliku prošlog participia; 4. Pasivna rečenica sadrži pomoćni glagol *to be* kao "ekstra" ili dodatni element.

S obzirom na to da se u fokusu ovog rada nalaze pomoćni glagoli u pasivi, koncentrisaćemo se na četvrtu tj. poslednju strukturalnu razliku između ove dvije konstrukcije. Uprkos tome što prilikom opisa sintaksičkih svojstava pasiva navode glagol *to be* kao jedini pomoćni glagol u ovoj konstrukciji, Hadlston i Pulum ističu da osim ovog glagola, glagolska fraza u pasivu može da sadrži i pomoćni glagol *to get* ili pak nijedan od ova dva, u kom slučaju se sastoji samo od prošlog participia. U skladu sa ovim, oni dijele pasive na *be*-pasive, *get*-pasive i „ogoljene pasive" (eng. *bare passives*).

S obzirom na to da je pomoćni glagol *to be* najučestaliji u pasivnim konstrukcijama, njegova upotreba se smatra zagarantovanom pa mu, za razliku od pomoćnog glagola *to get*, autori ne posvećuju posebno poglavlje u kojem se bave njegovim bitnim karakteristikama. Naime, izvjesne bitne osobine glagola *to be* kao pomoćnog glagola u pasivu spominju se u okviru rasprava koje se bave drugim segmentima i osobinama ove konstrukcije, a ne primarno ovim pomoćnim glagolom. U skladu sa ovim, Hadlston i Pulum posvećuju nešto više pažnje pomoćnom glagolu *to be*, tek u potpoglavlju u kojem se bave pridjevskim i glagolskim pasivima (eng. *verbal and adjectival passives*). Osim toga što može imati ulogu pomoćnog glagola u pasivu, ovaj pomoćni glagol može takođe imati i ulogu kopule "taking a predicative complement in the complex-intransitive construction" (2002: 1431), na osnovu čega je napravljena razlika između dva pomenuta tipa pasiva.

U svrhu razgraničenja između dvije navedene uloge pomoćnog glagola *to be*, Hadlston i Pulum predlažu sljedeće gramatičke testove koji nam pomažu da prepoznamo pridjevske pasive:

modifikaciju sa “veoma” (eng. *very*), mogućnost zamjene sa drugim glagolima koji mogu da imaju predikatívni komplemet (eng. *complement*), kao što su npr. *seem*, *look* and *remain*, mogućnost pravljenja oblika sa suprotnim značenjem dodavanjem prefiksa *-un*, dinamična ili statičn značenje pasivnog glagola, te uz pomoć komplemenata koji stoje uz glagole iili pridjeve (2002: 1440).

Na početku poglavlja u koje se bave *get*-pasivima, autori ukazuju na to da, poput glagola *to be*, pomoćni glagol *to get* osim u pasivu, takođe može da se pojavu u njemu po formi identičnim neprelaznim rečenicama. Takvi slučajevi mogu izazvati nedoumicu vezi sa tim da li rečenica u pitanju predstavlja primjer glagolskog ili pridjevskog pasiva, kao u primjeru koji slijedi (2002: 1441):

29. They got frightened.

Ova rečenica može biti protumačena kao “They got very frightened” as in “afriad”, dakle kao pridjevski pasiv, što se takođe može testirati zamjenom glagola *to get* sa *to become*, kao u “They became frightened”, ali i kao primjer glagolskog pasiva tj. kao “They got frightened by someone.”

Hadlston i Pulum ipak smatraju da, u poredjenju sa glaglom *to be*, kada je glagol *to get* u pitanju, mnogo je lakše izbjeći nedoumice, što se jasno vidi u sljedećim primjerima, gdje primjer sa *to be* može biti protumačen dvosmisleno tj. i kao glagolski i pridjevski pasiv, dok je u primjeru sa *to get* moguće samo jedno tumačenje. Naime, ona može biti protumačena samo kao primjer glagolskog pasiva, pri čemu autori zaključuju da “get accepts adjectival passives as complements less readily than be” (2002: 1441):

30. The window was broken

31. The window got broken

Najočigledniji primjeri pridjevskih pasiva sa *to get* kao pomoćnim glagolom su oni koji se javljaju sa pridjevima koji podliježu komparaciji (eng. *gradable adjective*) kao npr. u kombinaciji sa *depressed*, *worried*, dok oni koji se javljaju u kombinaciji sa pridjevima koji ne podliježu komparaciji mogu da izazovu nedoumicu kao npr. kombinacija sa *caught*, koja u sljedećim primjerima može biti dvojako protumačena (2002: 1441):

32. My coat got caught in the door (became caught)

33. Tom got caught in the girls’ dormitory

Pomoćni glagol *to get* se javlja veoma često u kombinaciji sa *married*, *dressed*, *changed* and *shaved*, gdje na osnovu semantičkog konteksta određujemo da li se radi o glagolskom ili pridjevskom pasivu kao u sljedećim primjerima (2002: 1441)

34. They are getting married

35. They are hoping to get married by the bishop.

U prvom primjeru radi se o pridjevskom pasivu, iako se ovaj ne može javiti u kombinaciji sa “became”, dok se u drugom primjeru vrlo jasno radi o glagolskom pasivu na šta nam ukazuje i prisustvo agensa izraženog u *by*-frazi. Oblici *started* i *finished* takođe se često javljaju u kombinaciji sa glaglom *to get*, gdje, kao u prethodnim slučajevima, možemo imati dvojaku intepretaciju od zavisnosti od toga da li se agens radnje implicitno i eksplicitno podrazumijeva, kao u “The job got finished by their son”, gdje se radi o glagolskom pasivu, dok kod pridjevskih pasiva to nije slučaj, kao u “Let’s get started/finished” što znači isto što i “Let’s start/finish” (2002:1441).

Prema Hadlstonu i Pulumu, četiri su osnovne razlike između *be-* i *get*-pasiva: (1) *get*-pasivi se rijeđe javljaju u u formalnom stilu; (2) kombinuju se samo sa dinamičnim glagolima; (3) subjekti u *get*-pasivima su mnogo češće interpretirani kao agensi radnje; (4) *get*-pasivi se tipično javljaju u rečenicama koje imaju isključivo negativne ili pozitivne ishode (neutralna pozicija je vrlo rijetka). Tvrdnje (2)-(4) su zatim potkrijepljene sljedećim primjerima (2002: 1442): (2) The village was surrounded. vs The village got surrounded, gdje primjer sa *be* ukazuje više na stanje, dok primjer sa *get* ukazuje na događaj tj. radnju u kojoj je selo opkoljeno. Dakle, primjer sa *get* dinamičniji je u

odnosu na primjer sa *be*; (3) “Jill was arrested” vs. “Jill got arrested”, gdje autori smatraju da je u primjeru sa *be* Džil jednostavno imala ulogu pacijensa, dok je u primjeru sa *get* ona bila ta koja je isprovocirala policiju da je uhapsi ili se to desilo kao posljedica njenog nemara; (4) rečenice “Kim got sacked”/“Kim got promoted” i “My watch got stolen”/“My letters were published”, navedeni su kao tipični primjeri *get*-pasiva koji ukazuju na negativni i pozitivne ishode.

Situacije opisane u ovim rečenicama su percepirane kao dobre ili loše po Kim, te zvuče mnogo prirodnije sa glagolom *get*, za razliku od primjera poput “The milk got bought at the store down the road” u kojem je pomoćni glagol *be* prirodniji izbor u ovom kontekstu. Autori zatim ukazuju na kontekste u kojima “*be* and *get* are not interchangeable”, kao u (2002: 1442):

36. Kim was seen/got seen to leave the laboratory with Dr Smith
37. He saw Kim get/be mauled by my brother’s dog.

U oba slučaja radi se o glagolima percepcije sa nefinitinim komplementima. Za razliku od glagola *be*, *get* se može naći u složenim konstrukcijama sa umetnutom imeničkom frazom, kao u (2002: 1443):

- 38a. I get my hair cut once a month. 38b. I got my self exempted from guard duties.

U slučajevima kad je imenička fraza refleksivna kao u primjeru (38b) subjekat preuzima inicijativu za radnju ili je odgovoran za nju, pa stoga ovakve konstrukcije mogu poslužiti kao zamjena za *get*-pasive kod kojih je subjek interpretiran kao agens radnje.

Glagol *to become* se spominje u vezi sa pridjevskim pasivima (eng. *adjectival passives*) “which may function as the predicative complement of a dynamic verb” (2002: 1438), kao u:

39. It became magnetised. [adjectival]

U ovom uvom primjeru “magnetised” ima pridjevske odlike jer je komplement (eng. *complement*) glagolu *to become*. Naime, glagol *to become* označava promjenu stanja i zbog toga ima dinamično značenje, što bi moglo biti kontradiktorno sa tvrdnjom ovih autora da pridjevski pasivi imaju statično značenje. Međutim, dinamična komponenta sadržana je u *to become* dok se “magnetised” odnosi na stanje koje je nastalo kao rezultat izvjesne radnje, što u ovom značenju preovladava - “because to become construction presents the even as a change of state, the meaning is not quite the same as that of a verbal *be*-passive. In many cases the the latter will be strongly preferred: *The house was painted*, rather than *The house became painted*, and so on” (2002: 1439).

Kada su u pitanju pridjevski pasivi, Hadlston i Pulum takođe navode i primjere konstrukcija koje s javljaju sa pridjevima koji su morfološki povezani sa prošlim participima glagola, a čije se značenje promijenilo “so that they are no longer comparable to verbal passives with the same forms, and their connection with passives proper is purely historical (2002: 1440)”:

40. She’s bound to win.
41. We are engaged (to be married).
42. His days are numbered.
43. I’m supposed to pay for it.

Ovakve konstrukcije opisuju kao pridjevske pasive sa specifičnim značenjima (eng. *adjectival passives with specialised senses*)

2.5 Karter i MekKarti (Carter & McCarthy)

U gramatici “Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide” (2006), Karter i MekKarti, izbor između aktiva i pasiva, predstavljaju kao izbor između dva različita načina na koje možemo organizovati rečenični sadržaj. Aktiv koji je u frekventnijoj upotrebi od pasiva, daje nam

izvjesnu informaciju u vezi sa vršiocem radnje, koji u ovoj konstrukciji ima funkciju gramatičkog subjekta. Rečenica koja slijedi predstavlja primjer takve konstrukcije, u kojoj je Ken gramatički subjekat, ali ujedno i semantički vršilac radnje (2006:793):

44. Ken took that photograph

Za razliku od aktiva, gramatički subjekat, umjesto uloge semantičkog subjekta ima ulogu semantičkog objekta, dok je semantički subjekat sadržan u prepozicijskoj frazi sa *by* (2006: 793):

45. The houses were built by John Walton.

Poslije glagola *be* koji je najučestaliji u ulozi pomoćnog glagola, kao drugi pomoćni glagol u pasivu autori navode glagol *get*. Oni također ukazuju na postojanje konstrukcija koje nalikuju pasivu i koje nazivamo pseudopasivima, a koje umjesto pomoćnog glagola *be* sadrže *get* i *have*, i u učestalosti su upotrebi u govornom jeziku. Pomenute primjeri pasiva predstavljeni su rečenicama koje slijede (2006: 794):

46. He was killed in the war.	central <i>be</i> -passive
47. They got arrested.	central <i>get</i> -passive
48. We had some trees taken down.	<i>Have</i> -pseudo-passive (causative: of the action initiated the action)
beneficiary	
49. I got my car serviced in that garage once.	<i>Get</i> -pseudo-passive (causative: beneficiary of the action initiated the action)

Poput prethodnih autora, Karter i MekKarti pomoćnom glagolu *be* ne posvećuju zasebno poglavlje, koje se primarno bavi ulogom glagola *be* u pasivnoj konstrukciji. Njime se bave u okviru poglavlja o različitim oblicima *be*-pasiva i njihovim funkcijama. Pored glagla *be*, ovi autori ukazuju na postojanje glagola *get* i *have* u funkciji pomoćnih glagola u pasivu. S obzirom na to da su ovi pomoćni glagoli manje uobičajeni, a njihova upotreba rijetka i specifična u odnosu na uobičajene *be*-pasive, autori im posvećuju posebna potpoglavlja u okviru prikaza pasivne konstrukcije.

Kao i pasivi sa pomoćnim glagolom *be*, pasivi *get* se kombinuju sa prošlim participom glavnog glagola, te poput ovih mogu da tvore cijeli niz različitih vremenskih i aspektualnih oblika.

Pasivi sa *get* su u frekventnijoj upotrebi u neformalnim kontekstima: "The *get*-passive is informal[...]The *be*-passive equivalents sound more detached and neutral". Oni su također u frekventnijoj upotrebi u govornom nego u pisanom jeziku: "we see that the *get*-passive form is much more frequent in spoken data than in comparable amounts of written data" (2006: 278). S obzirom na to da su *be*-pasivi učestaliji u formalnim kontekstima, logično je da su frekventniji u akademskom diskursu. Zanimljivo je međutim da su govornom akademskom diskursu u češćoj, a ponekad, čak i u jednakoj upotrebi sa *be*-pasivima: "Get-passives are very rare in academic writing, but are more frequent in spoken academic style [...] *Get*-passives and *be*-passives may occur side by side in spoken academic style" (2006: 278)

Get-pasivi se koriste najčešće sa dinamičnim glagolima tj. sa glagolima koji označavaju "actions or events rather than states"(2006: 796). U vezi sa tim, prisustvo ovog glagola u pasivnoj konstrukciji nam pomaže da napravimo jasniju distinkciju između radnje i stanja ili situacije koje su nastale kao rezultat određene radnje, kao u primjerima koji slijede (2006: 797)

50. The fence got damaged. (dynamic event)

51. The fence was damaged. (not clear if it is a state or a dynamic event)

Radnja ili događaj u *get*-pasivu najčešće je negativne prirode tj. nepovoljno utiče na njegov gramatički subjekat. "The actions/events most typically do not benefit the entity described and the form is often used when a situation is judged to be problematic in some way" (2006: 800):

[speaker who once worked for a tobacco company]

52. Well actually I got sacked because I was purposely trying to disrupt the business cos I hate smoking so much.

53. A: My interview was supposed to be on the fifteenth and then it got moved to the nineteenth.

B: Oh no.

A: And then guess what Martin.

B: What?

A: It got cancelled at five to eleven on the nineteenth.

Ovo, međutim, nije uvijek slučaj, pa pomoćni glagol *get* možemo pronaći i u pasivnim konstrukcijama koje opisuju radnju ili događaj koji utiče povoljno na gramatički subjekat (2006: 801):

54. Liam got promoted again. He's now the sales and marketing director. [tennis player talking]

55. I got picked for the county so I played county matches.

Autori takođe napominju da se prepozicijske fraze sa izraženim agensom radnje, javljaju mnogo rijeđe u *get*-, nego u onim sa *be*-pasivima.

Povratni glagolski oblici u *get*-pasivima se javljaju u slučajevima kada objekat radnje djelimično ima i funkciju subjekta te iste radnje, kao u: "She got herself locked out". Naime, ono što se desilo jeste bilo slučajna nezgoda, ali se takođe desilo i krivicom pomenute osobe, što mnogo jasnije vidimo ako ovaj primjer uporedimo sa: "She got locked out", gdje je sasvim jasno da to nije bila krivica pomenute osobe (2006: 798).

Pored glagola *be* i *get*, Karter i Mekarti navode i postojanje glagola *have* u funkciji pomoćnog glagola u pasivu. Pasivi sa *have* spadaju u kategoriju pseudopasiva, jer svojim značenjem i formom podsjećaju na prave ili centralne pasive, ali nemaju svoje direktne ekvivalente u aktivu. Ovi pasivi se grade na sljedeći način: "have + an object + the ed-participle of the verb (*ed-p*)", kao u primjeru koji slijedi (2006: 801):

56. Hillary had her luggage searched at the airport

Ovakve konstrukcije nam omogućavaju da onoga ko je izložen uticaju izvjesne radnje ili događaja, učinimo gramatičkim subjektom date rečenice, i na taj način ga učinimo njenom ishodišnom tačkom.

Ove konstrukcije svojom formom i funkcijom liče na konstrukcije koje su gramatikama engleskog jezika poznate kao kauzativno *have* (eng. *causative have*), međutim značenje ovih pseudopasiva može, ali i ne mora biti kauzativno, kao u sljedećim primjerima (2006: 801):

57. I don't mind paying to go to the dentist or to **have** my eyes **checked**.

(causative: I make it happen)

58. My friend round the corner recently **had** his video **stolen**.

(non-causative: it was not his attention or aim)

U slučaju glagola koji se pojavljuju sa objektom kojem slijedi prepozicijska fraza, te koje ne mogu imati svoje oblike *be*-pasiva, ove konstrukcije sam služe da nadomjestimo njihov nedostatak, te da učesnika radnje iz prepozicijske fraze stavimo u prvi plan (2006: 797):

59. I've had some ideas suggested to me, but I need time to think.

(Some ideas have been suggested to me...)

I've been suggested some ideas...

Ovakvi pseudopasivi mogu da se pojave i sa pomoćni glagolo *get*, s tim da su u tom slučaju manje formalni od onih sa pomoćnim glagolom *have*. Poput ovih, njihovo značenje takođe može, ali i ne mora biti kauzativno (2006: 802):

60. We **got** our car radio stolen twice on holiday.
(or: We **had** our car radio stolen twice on holiday)
61. I **have** my hair done about once a month.
(or: I **get** my hair done about once a month)

Pasivne konstrukcije mogu da sadrže i modalne glagole (2006: 307):

62. He could be charged with murder.

One mogu takođe i da se pojave sa nefinitnim glagolskim frazama koje se sastoje iz *-ing* glagolskog oblika i infinitiva (2006: 307)

63. Being left here waiting like this, I'm inclined to walk out and say 'forget it'.
64. To be accepted completely, you have to live here a long time.

3. Zaključak

Kao u tradicionalnim (Kujundžić, 2020), tako i u savremenim gramatikama engleskog jezika glagol *to be* je jedini pomoćni glagol koji se navodi u definicijama pasiva kojima otpočinju prikazi ove konstrukcije u savremenim gramatikama engleskog jezika. Naime, od pet navedenih gramatika, samo kod Kverka i saradnika, u definiciji pasivne konstrukcije pored glagola *to be*, navodi se takođe i pomoćni glagol *to get*. U svim ostalim prikazima pasiva, drugi pomoćni glagoli osim *to be*, spominju se tek u ostatku teksta koji se bavi ovom konstrukcijom, što može biti protumačeno kao pokazatelj njihove sekundarne važnosti, te manje frekventne upotrebe.

S obzirom na to da se pomoćni glagol *to be* smatra osnovim i najfrekventnije korištenim pomoćnim glagolom u pasivu, savremene gramatike mu, poput tradicionalnih takođe ne posvećuju posebnu pažnju, u smislu bavljenja njihovim karakterističnim osobinama iz značenjima, kao što je to slučaj sa pomoćnim glagolom *to get*, kojem se nerijetko posvećuju posebna poglavlja u okviru prikaza ove konstrukcije. U četiri, od pet analiziranih savremenih gramatika, pomoćnom glagolu *to get* posvećeno je zasebno potpoglavlje.

Primjeri pasiva sa pomoćnim glagolom *to be* najčešće se koriste za ilustraciju nekih drugih dimezija ove konstrukcije, a koje nisu u primarnoj vezi sa ovim pomoćnim glagolom. Njegovo spominjanje najčešće je svedeno na kratku raspravu u vezi sa mogućnošću ovog glagola da izrazi radnju, kao i stanje koje je nastalo kao rezultat izvjesne radnje. U vezi sa tim, kombinacije ovog pomoćnog glagola sa *-ed* participom mogu da predstavljaju primjere pasiva, ali takođe mogu da budu da protumačene kao kombinacije kopule i participa koji u tom slučaju ima ulogu pridjeva, i prestavlja dodatak subjektu (eg. *subject complement*). U prvom slučaju radi se o primjeru pravog pasiva, dok se u drugom slučaju radi i konstrukcijama koje liče na pasivnu konstrukciju, ali ne posjeduju sve njene osobine, pa su stoga nazvane polupasivima (eg. semi-passives), pseudopasivima (eng. *pseudo-passives*), ili pak pridjevskim pasivima (eng. *adjectival passives*). Kako bismo izbjegli nedoumice u vezi sa tim o kojoj vrsti konstrukcije se radi, Kverk i dr., Bajber i dr., Hadlston i Pulum predlažu upotrebu testova kao što su mogućnost modifikacije sa *very*, zamjena glagola *to be* sa kopulama poput *seem*, *feel*, *remain*, *become*, itd., te statično značenje konstrukcije u pitanju. U slučaju da su ovi testovi mogući, radi se o primjerima polupasiva ili pseudopasiva.

Za razliku od pomoćnog glagola *to be*, u četiri od pet navedenih savremenih prikaza pasiva, pomoćnom glagolu *to get* posvećena su posebna potpoglavlja koja se bavi njegovim specifičnim karakteristikama, upotrebom i značenjem. Osim "Cobuild Collins" gramatike, u kojoj se spominje samo mogućnost upotrebe ovog pomoćnog glagola u pasivu, sve četiri ostale gramatike imaju veoma slične, gotovo istovjetne zaključke u vezi sa njegovom upotrebom u toj konstrukciji, a koji su navedeni u tekstu koji slijedi.

Pasivi sa ovim pomoćnim glagolom su obično dinamične prirode tj. ukazuju prije na radnju nego na stanje ili na proces prelska u određeno stanje ili situaciju. Ako njihov agens žive prirode, onda je najčešće nije izražen. Njihova radnja je obično negativne prirode - ona ima negativan uticaj na gramatički subjekat rečenice, koji je često i sam djelimično odgovoran za negativni ishod radnje.

Ovi pasivi su u frekventnijoj upotrebi u neformalnim kontekstima, a takođe se češće koriste u govoru nego u pisanju. Veoma često se javljaju u sljedećim kombinacijama: *get married, get hit, get involved, get left, get stuck, get dressed, get changed, get shaved*. Kao i pomoćni glagol *to be*, oni takođe mogu da se nađu u konstrukcijama koje predstavljaju primjere pridjevskih pasiva - koji liče na pasiv, ali nemaju svoje ekvivalente u aktivu. U ovakvim konstrukcijama pomoćni glagol *to get* ima ulogu rezultativne kopule (resulting copula), dok *-ed* oblik sa kojim se kombinuje ima karakteristike pridjeva koji opisuje stanje ili situaciju u koju je neko ili nešto prešao. Test koji nam može poslužiti da odredimo pridjevski status *-ed* oblika jeste mogućnost njegove komparacije.

Karter i MekKarti takođe ukazuju na postojanje pseudopasiva sa *get* koji se javljaju u obliku *to get* + objekat + *-ed* particip, koje liče na konstrukcije sa kauzativnim značenjem. Hadlston i Pulum takođe ukazuju na ovakvu upotrebu glagola *to get* u okviru konstrukcija sa umetnutim objektom (eng. *intervening object*) - objekat je umetnut između pomoćnog glagola i *-ed* oblika kao u "I get my hair cut once a month", a ovakvim konstrukcijama se bave u potpoglavlju pod nazivom "Get in the complex catenative construction" (2002: 1443).

Kao treći najučestaliji pomoćni glagol poslije *to be* i *to get*, u tri od pet savremenih gramatičkih prikaza pasiva nailazimo na spominjanje ovog pomoćnog glagola *to become*. Kverk i saradnici ga spominju kao jedan od glagola koji se umjesto glagola *to be* može javiti u svojstvu kopule, tačnije rečeno, rezultativne kopule (eng. *resultative copula*) u polupasivima i pseudopasivima. Bajber i saradnici ovaj pomoćni glagol opisuju poredeći ga sa pomoćnim glagolom *to get* od kojih oba ukazuju na prelazak u određeno stanje, s tim da je u slučaju glagole *to get* akcenat na radnji koja je dovela do tog stanja, dok glagol *to become* stavlja akcenat na samo stanje. Hadlston i Pulum ga opisuju kao pomoćni glagol koji, uprkos svojoj dinamičnoj prirodi, akcenat stavlja na određeno stanje koje je sadržano u pridjevskom komplementu sa kojim se kombinuje, pa se stoga ovakve konstrukcije smatraju primjerima pridjevskih pasiva. Dakle, *to become* je najčešće viđen kao pomoćni glagol u pupolupasivima i pseudopasivima, pa se predlaže zamjena glagola *to be* ovim glagolom u slučaju kada nismo sigurni da li u *-ed* obliku preovladavaju pridjevske ili glagolske karakteristike tj. da li se radi o pravim ili pseudopasivima.

Osim glagola *to become*, kada su u pitanju drugi pomoćni glagoli koje se javljaju u polupasivima i pseudopasivim, te koji nam takođe mogu poslužiti u svrhu pomenutog testa, Hadlston i Pulum navode još i glagole *look, seem, i remain*. Međutim, njihov najbolji pregled i klasifikaciju daju Kverk i saradnici koji ih dijele sadašnje kopule (eng. *current copulas - be, feel, look, itd.*) i rezultativne kopulama (eng. *resultative copulas - get, become, grow*).

Pored glagola *to get* koji se može javiti u pseudopasivnom strukturama oblika *to get* + objekat + *-ed* particip, u jednoj od analiziranih savremenih gramatika nailazimo i na pomen pomoćnog glagola *to have* u okviru ovakve konstrukcije. Naime, Karter i MekKarti takve konstrukcije koje svojom strukturom podsjećaju na kauzativno *have* (eng. *causative have*) nazivaju pseudopasivima. ali koje za razliku od kojeg ne moraju imati kauzativno značenje. Dakle, ovi autori uvrštavaju i glagol *to have* među p kauzativnim *have*, koje mogu, ali i ne moraju uvijek imati kauzativnomoćne glagole koji se javljaju u pseudopasivima.

Konstrukcije kao što su *be bound to, to be meant to, to be obliged to, to be supposed to* itd. često izazivaju zabunu po pitanju toga da li ih možemo smatrati primjerima pasiva ili ne. Kverk i saradnici ove glagole ne smatraju pravim pomoćnim, već polupomoćnim glagolima (eng. *semi-auxiliaries*), pa stoga konstrukcije koje se pojavljuju sa takvim glagolskim oblicima ne uvrštavaju među pasive (1985:143). Za razliku od Kverka i saradnika, Bajber i saradnici među pasivne konstrukcije uvrštavaju i one sa polumodalnim glagolima (eng. *semi-modals*) koje definišu kao "multi-word verbs which are related in meaning to the modal auxiliaries, such as: *have to, (had) better, (have) got to, be supposed to, to be going to*" (Bajber i dr. 1999: 365), i drugim ekvivalentima pomoćnih glagola, kao što su: *has to be done, need to be taken, used to be written, etc.*, dok su idomi tipa *be bound to, to get rid of, as opposed to* isključeni iz kategorije pasiva, jer "do not admit of any active-passive variation" (Biber et al., 1999: 937).

Baveći se pridjevskim pasivima, Hadlston i Pulum takođe navode primjere konstrukcija koje liče na prethodno pomenute konstrukcije sa polumodalnim glagolima. Te konstrukcije javljaju se sa pridjevima koji imaju isti morfološki oblik kao prošli participi glagola, ali čije se značenje promijenilo, pa je njihova veza sa pravim oblikom pasiva samo istorijske prirode (2002: 1440).

I na kraju, zaključke pregleda pomoćnih glagola u savremenim gramatikama engleskog jezika bilo bi zanimljivo uporediti sa zaključcima pregleda pomoćnih glagola u tretmanima pasivne konstrukcije u tradicionalnom gramatikama (Kujundžić, 2020). U pomenutom pregledu Kujundžićeva je analizirala sljedeće tradicionalne gramatike 1926; Krauzinga 1931, 1947; Zandvort 1948; Jespersen 1949; Kurm 1964 pri čemu je došla do sljedećih zaključaka.

Definicije pasiva u svih pet analiziranih tradicionalnih gramatičkih udžbenika engleskog jezika, najprije navode glagol *to be* kao osnovni i jedini pomoćni glagol u ovoj konstrukciji. Najčešće tek u tekstu koji slijedi, autori pominju i mogućnost pojave drugih pomoćnih glagola u pasivu.

Kada je u pitanju pomoćni glagol *to be*, tradicionalni gramatičari navode da on može da se kombinuje sa prošlim participima koji izražavaju izvjesnu radnju, kao i stanje koje je nastalo kao rezultat neke radnje. U slučaju kad *-ed* oblik izražava stanje, oni ističu da je nekada teško zaključiti da li u njemu preovladavaju participske ili pridjevske osobine tj. da li se radi o kombinaciji pomoćnog glagola i prošlog participa ili je u pitanju kombinacija kopule i pridjeva, koji u tom slučaju predstavlja dodatak subjektu (eng. *subject complement*). U prvom slučaju radi se o primjeru pravog ili centralnog pasiva, dok se u drugom slučaju može raditi o primjeru pridjevskog pasiva. Kako bi se izbjegla zabuna u vezi sa tim o kojem od navedenih oblika se radi, autori predlažu zamjenu pomoćnog glagola *to be*, sa kopulama poput *to feel, to look, to stay, to remain, to stand*. U slučaju kada su ove kombinacije moguće radi se o primjerima pridjevskih pasiva.

Iako ga ne navode u osnovnoj definiciji pasiva, svi pomenuti tradicionalni gramatičari, nakon glagola *to be*, koji je predstavljen kao glavni i osnovni pomoćni glagol u ovoj konstrukciji, navode i mogućnost upotrebe pomoćnog glagola *to get*. Ovaj pomoćni glagol najčešće izražava radnju, kretanje, te prelazak iz jednog stanja u drugo, kao rezultat radnje sadržane u prošlom participu. Kurm je jedini od pomenutih autora koji navodi postojanje *get-to* pasiva, koji nastaju kombinovanjem sa pasivom infinitiva kao i u tzv. iskustvenom pasivu (eng. *Passive of Experience*). Ovaj pomoćni glagol se takođe javlja u pasivima sa trajnim glagolskim oblicima (Kurm, 1964). U poređenju sa pomoćnim glagolom *to be*, ovaj pomoćni glagol se češće javlja u manje formalnim pisanim registrima i u kolokvijalnom govoru.

Pored pomoćnih glagola *to be* i *to get*, svih pet autora, kao treći po redu najučestaliji pomoćni glagol u pasivu, navode pomoćni glagol *to become*. Poput pomoćnog glagola *to get* i ovaj pomoćni glagol ukazuje na kretanje, tačnije na prelazak iz jednog stanja u drugo, iz jedne situacije u drugu. Za razliku od pomoćnog glagola *to get* koji izražava jednokratnu svršenu radnju, pomoćni glagol *to become* stavlja akcenat na trajnost radnje tj. izražava stanje koje je nastalo kao rezultat razvoja i napredovanja izvjesne radnje (Kurm), pa su u skladu sa tim pasivi sa *to get* nekada nazvani i svršenim pasivima, dok su pasivi sa *become* okarakterisani kao trajni pasivi (Zandvort, 1948).

Tri od pet navedenih autor takođe navode i mogućnost pojavljivanja glagola *to grow* u ulozi pomoćnog glagola u pasivu. Pautsma ovaj glagol stavlja u istu grupu sa glaglima *to get* i *to become*, jer smatra da takođe ukazuje na prelazak iz jednog stanja u drugo. S tim da je za razliku od ova dva u mnogo rjeđoj upotrebi. Kruzinga ga takođe vidi kao kao glagol koji se odnosi na promjenu stanja prije nego na samo dešavanje, dok Jespersen samo navodi mogućnost njegove upotrebe, ne nudeći detaljnije informacije o njegovoj upotrebi.

Pored pomoćnih glagola *to get, to become* i *to grow* koji ukazuju na promjenu iz jednog stanja u drugo, Kurm navodi mogućnost upotrebe glagola *to come* u istoj funkciji. On takođe ističe da se od pomenutih glagola *to get* javlja često u svom trajnom obliku, a nešto rjeđe i *to become* i *to grow*.

Na osnovu analize tretmana pomoćnih glagola u pasivu u tradicionalnim gramatikama engleskog jezika, autorka zaključuje da se glagol *to be* smatra osnovnim i najučestalijim u ovoj konstrukciji, njemu slijedi pomoćni glagol *to get*, dok se na posljednjem mjesto nalazi pomoćni glagol *to become* kao 'najmlađi' pomoćni glagol u pasivu.

Pored ova tri najčešće spominjana pomoćna glagola, Jespersen ukazuje i na mogućnost pojavljivanja glagola *rest, sit* i *stand* u ulozi pomoćnih glagola.

Kurm ukazuje na postojanje *come-to* pasiv i *get-to* pasiva, koji nastaju kombinovanjem *come* pasivom infinitiva. On takođe ukazuje na pasive sa *have* koji imaju isti oblik kao i kazativa *have*, s tim da ovakvim pasivnim konstrukcijama *have* nije naglašano što ovoj konstrukciji daje drugačiju dimenziju.

Kada su u pitanju prikazi pasivne konstrukcije u nekim od najučestalije korištenih tradicionalnih gramatika engleskog jezika, autorka zaključuje da je pomoćnim glagolima, u odnosu na druge segmente pasivne konstrukcije, poput osobina prošlih participa koji se kombinuju sa njima, zatim njihovih agensa, te uslova pod kojima ovi bivaju ili ne bivaju izraženi, posvećeno manje prostora i pažnje. Jedno od objašnjenja za ovakvo stanje, autorka pronalazi u samom nazivu ovih glagola – “pomoćni”, jer za razliku od glavnih glagola koji su nosioca značenja, a koji su sadržani u prošlom participu, ovi glagoli nam “samo” pomažu da izgradimo pasivnu glagolsku frazu i da uz njihovu pomoć izrazimo različite gramatičke demnezije ove glagolske konstrukcije.

Savremeni prikazi pomoćnih glagola u pasivnoj konstrukciji oslanjaju se u velikoj mjeri na njihov tretman u tradicionalnim gramatikama engleskog jezika. Poput tradicionalnih, i savremeni gramatičari smatraju glagol *to be* glavnim pomoćnim glagolom u pasivu. Naime, i jedni i drugi pasiv najprije opisuju pasiv kao konstrukciju koja se sastoji od pomoćnog glagola *to be* i prošlog participa glavnog glagola. Od svih navednih gramatičara, samo Kverk i saradnici u svojoj definicije pasiva pored pomoćnog glagola *to be*, navode i mogućnost upotrebe glagol *to get* u istoj funkciji. Kod ostalih autora, drugi pomoćni glagoli koji se javljaju u pasivu navode se tek u ostatku teksta koji slijedi. S obzirom na to da je upotreba pomoćnog glagola *to be* najfrekventnija, te samim tim u neku ruku i zagarantovana, ovom pomoćnom glagolu nije posvećena posebna pažnja u prikazima pasivne konstrukcije. Za razliku od pasiva sa pomoćni glagolom *to get* kojem su nerijetko posvećene posebne sekcije u okviru prikaza pasivne konstrukcije, nijedna od pomenutih gramatika ne posjeduje sekciju koja se bavi isključivo ovim pomoćnim glagolom u pasivu - različitim oblicima u kojima se javlja, njihovim funkcijama i značenju, frekventnošću njihove upotrebe, itd. Međutim, iako pomoćnom glagolu *to be* u pasivu nije posvećena posebna pažnja, pasivi sa ovim pomoćni glagolom su kao najfrekventniji, i kod jedinih i drugih autora najčešće uzeti za ilustraciju ostalih bitnih dimenzija ove konstrukcije.

Kao drugi najučestaliji pomoćni glagol pasivu, sve analizirane gramatike, navode pomoćni glagol *to get*. Iako je drugi po učestalosti upotrebe, upotreba ovog glagola je mnogo rjeđa od upotreba glagola *to be*, što pokazuju rezultati brojnih korpusnih studija (Svartvik, Biber et al., Kujundžić, Omestad, etc.). Pasivne konstrukcije sa ovim pomoćnim glagolom imaju svoja specifična značenja, i ograničene su na specifične kontekste. Kako bi te specifičnosti bile pojašnjene ovom pomoćnom glagolu je obično posvećeno nešto više pažnje, a katkada i cijela poglavlja koje se bave njegovim karakteristikama i upotrebom, u okviru prikaza pasivne konstrukcije. Kao i u slučaju pomoćnog glagola *to be*, kada je u pitanju pomoćni glagol *to get*, savremeni gramatičari se opet oslanjaju na tradicionalne. Poput njih oni zaključuju da se ovaj glagol javlja u neformalnom stilu, da je dinamične prirode tj. da predstavlja radnju koja najčešće ukazuje na prelazak iz jednog u stanja u drugo; da ta radnja najčešće ima negativne posljedice na gramatički subjekat; te da se pasivi sa ovim pomoćni glagolom javljaju bez izraženog agensa. Za razliku od tradicionalnih gramatičara koji ukazuju na postojanje ovog pomoćnog glagola i najčešća ga opisuju u ne više od jednog ili dva paragrafa, u savremenim gramatikama nailazimo na cijela poglavlja u okviru prikaza pasivne pasivne konstrukcije, koja se na veoma detaljan način bave pasivima sa pomoćnim glagolom *to get*.

Za razliku od tradicionalnih gramatičara, od kojih svih pet pomenutih u ovom radu, navode glagol *to become* kao treći najučestaliji pomoćni glagol poslije *to be* i *to get*, samo u tri od pet savremenih gramatičkih prikaza pasiva nailazimo na pomen ovog pomoćnog glagola. I jedini i drugi o ovom pomoćnom glagolu govore poredeći ga sa pomoćnim glagolom *to get*, jer poput njega ukazuje na radnju koja označava prelazak iz jednog stanja u drugo. Tradicionalni gramatičari smatraju da, za razliku od pomoćnog glagola *to get* koji označava svršenu radnju, ovaj pomoćni glagola stavlja akcenat na trajnost radnje, pa u skladu sa tim prvi definisu kao svršeni, a drugi kao trajni. Savremeni gramatičari pak smatraju da ovaj pomoćni glagol akcenta stavlja na stanje koja rezultat određene radnje, pa ga stoga vide kao rezultativnu kopulu (eng. *resultative copula*), dok u *-ed* obliku sa kojim se kombinuje preovladavaju pridjevske karakteristike. Kao takva ova kopula nam može poslužiti kao test u slučaju kada nismo sigurni da li *-ed* oblik sa kojim se kombinuje ima pridjevske ili glagolske karakteristike. U vezi sa tim, za razliku od pomoćnih glagola *to be* i *to get* koji se javljaju u pravim ili centralnim pasivima, savremeni gramatičari ovaj pomoćni glagol vide kao rezultativnu kopulu u polupasivima ili pseudopasivima, zbog kopulativne prirode ovog pomoćnog glagola i pridjevske prirode *-ed* oblika. Bajber ističe da se za razliku od pomoćnog glagola *to get* koji se često javlja u kolokvijalnom stilu, ovaj pomoćni glagol češće javlja

u akademskoj prozi. Od tradicionalnih gramatičara samo Pautsma ističe da pasivi sa *to become* kao pomoćnim glagolom nisu u potpunosti lišeni pridjevskih karakteristika, ali uprkos tome zadržavaju sličnost sa pravim pasivima.

Tri od pet tradicionalnih gramatičara, navode glagol *to grow* kao četvrti najučestaliji glagol u pasivu. Poput pomoćnih glagola *to get* i *to become*, ovaj glagol takođe ukazuje na radnju koja označava prelazak iz jednog stanja u drugo, s tim da se javlja mnogo od dva prethodno pomenuta pomoćna glagola. Od savremenih gramatičara, samo Kverk i saradnici spominju ovaj pomoćni glagol, koji ima svojstvo rezutativne kopule u polupasivima i pseudopasivima zajedno sa pomoćnim glagolima *to get* i *become*, koji dijele iste osobine. Pored ova tri glagola, Kurm navodi i mogućnost upotrebe glagola *to come* u istoj funkciji. Prema Kurmu glagole *come* i *get*, u pasivu takođe susrećemo takođe i u njihovom *come-to* i *get-to* obliku, tj. u kombinaciji sa pasivom infinitiva.

Pored navedenih pomoćnih glagola, ostali glagoli koji se mogu javiti u njihovoj poziciji najčešće se javljaju u kombinaciji sa *-ed* oblicima u kojima preovladavaju pridjevske karakteristike, pa u tom slučaju imaju status kopule, dok *-ed* oblik predstavlja dodatak subjektu sa pridjevskim karakteristikama pa se stoga ne smatraju pravim primjerima pasiva. Od tradicionalnih gramatičara Pautsma u ovoj ulozi navodi glagole *to feel* i *to stand*, dok Krauzinga navodi sljedeće *to feel*, *to look*, *to stay*, *to remain*, *to stand* (to grow). Tradicionalni gramatičari ne posvećuju više pažnje ovakvim konstrukcijama pa samim tim ni "pomoćnim glagolima" koji se javljaju u njima.

Kverk i saradnici prave najdetaljniju klasifikaciju glagola koji se javljaju u kombinaciji sa prošlim participom, pa se i ovim glagolima bave nešto detaljnije dijeleći ih na sadašnje kopule (eng. *current copulas* - *be, feel, look*, itd.) i rezutativne kopulama (eng. *resultative copulas* - *get, become, grow*). Hadlston i Pulum u ovoj funkciji navode glagole *to become*, *look*, *seem*, i *remain*.

Za razliku od tradicionalnih gramatičara, kod kojih ne nailazimo na spominjane takozvanih polupomoćnih glagola u pasivu, tri od pet ovdje pomenutih savremenih gramatičara ukazuju na njihovo postojanje. Tu su glagoli koji imaju modalno i aspektualno značenje i najčešće se kombinuju sa *be* ili *have* -*be bound to*, *to be meant to*, *to be obliged to*, *to be supposed*.

U tradicionalnim prikazima pasiva, za razliku od savremenih, autorka ne nailazi na spominjanje konstrukcija koje formom podsjećaju na kauzativne tj. koje se javljaju u obliku "pomoćni glagol + objekat + *-ed* particip". Ove konstrukcije po svom značenju ne moraju biti kauzativne, naime, one su najčešće intepretirane kao pasivne pa ih, za razliku od tradicionalnih, neki savremeni gramatičaru (Hudlston i Pulum; Karter i MekKarti) ipak smatraju primjerima pasiva, navodeći, u vezi sa tim, *to get* i *to have* kao pomoćne glagol koji se javljaju u takvim konstrukcijama.

Kada uporedimo zaključke pregleda pomoćnih glagola u savremenim i tradicionalnim gramatikama engleskog jezika, zaključujemo da se, u vezi sa ovom temom, savremene gramatike u velikoj mjeri oslanjaju na tradicionalne. Kao osnovni i najfrekventnije upotrebljavani pomoćni glagol i jedni i drugi navode pomoćni glagol *to be*. Njemu slijede glagol *to get*, koji se mnogo rijeđe upotrebljava, te kojem i jedni i drugi pridaju iste osobine, s tim da su pasivi sa ovim pomoćnim glagolom mnogo opširnije prikazani kod savremenih gramatičara koji im posvećuju cijele sekcije. U vezi sa ovim možemo zaključiti da savremeni gramatičari, u odnosu na tradicionalne, postaju svjesniji važnosti glagola *to get* kojim se bave na mnogo detaljniji način. Glagolu *to get* slijede *to become* i *to grow*, i kod jednih i kod drugih.

I jedni i drugi ukazuju na pomoćne glagole koji imaju osobine kopule, te koji se kombinuju sa participima kod kojih preovladavaju pridjevske osobine, pa se stoga pojavljuju u pridjevskim pasivima, ili, kako ih kasnije savremeni gramatičari nazivaju, u polupasivima i pseudopasivima. Ovim tipovima pasiva, pa samim tim i pomoćnim glagolima koji se javljaju u njima savremeni gramatičari posvećuju mnogo više pažnje, baveći s njihovim detaljnijim opisima i klasifikacijam, te potkrijepljujući ih mnoštvom primjera. Kod savremenih, za razliku od tradicionalnih, gramatičara takođe nailazimo i na spominjanje polupomoćnih glagola, njihov detaljan opis i klasifikaciju. Savremeni autori takođe prepoznaju i postojanje konstrukcija kole liče na kauzativne, ali ih imaju pasivno značenje. U vezi sa ovim zaključujemo da savremeni autori takođe postaju svjesniji nedoumica koje mogu izazvati netipični primjeri pasiva, poput onih sa kopulama, sa polupomoćni glagolima, te onih gdje se pomoćni glagoli javljaju u konstrukcijama koje nalikuju

kauzativnim, što je od ogromne u pomoći u slučaju kada nismo sigurni da li se radi o primjeru pasivne konstrukcije, te ako to jeste slučaj, o kojem tipu ove konstrukcije se radi.

U prikazima pomoćnih glagola, u tradicionalnim, a još u većoj mjeri u savremenim gramatikama engleskog jezika, u skladu sa vremenom u kojem su nastale, svjedočima naporima autora da nam daju detaljne informacije u vezi sa tipovima pomoćnih glagola koji se javljaju u ovoj konstrukciji, učestalim oblicima u kojima se javljaju, njihovim specifičnim značenjima, te registrima u kojima se najfrekventnije upotrebljavaju. Jedni nedostatak, koji se može pripisati, kako tradicionalnim, tako i savremenim prikazima jeste to što pomoćni glagol *to be*, kao najučestaliji, u neku ruku, uzimaju zdravo za gotovo pa mu se ne posvećuju posebna pažnja, u onom smislu u kojem se posvećuje glagolu *to get*. Naime, bilo bi korisno imati i slične informacije u vezi sa specifičnostima vezanim za upotrebu ovog pomoćnog glagola, kao što je frekventnost različitih oblika u kojima se javlja, registiri u kojima su ti oblici učestali, te kako su interpretirani. U vezi sa tim, bilo bi korisno da buduća korpusna istraživanja pasivne konstrukcije posvete više pažnje navedenim pitanjima, a da dbijeni rezultatu budu uvrštenu u gramatičke prikaze pasivne konstrukcije, tačnije rečeno, pomoćnih glagola u njima.

Cilj ovog istraživanja upravo i jeste bio da ukaže na bitnost uloge pomoćnih glagola u pasivu, da proširi saznanja i spoznaje u vezi sa njima, da inspiriše buduća istraživanja na ovu temu, te da utiče na način na koji je ova konstrukcija podučavana. Naime, s obzirom na to da je glagol *to be* u definicijama ove konstrukcije najčešće predstavljen kao jedini pomoćni glagol koji se javlja u pasivu, nerijetko je slučaj da je svijest o postojanju drugih pomoćnih glagola nepostojeća. Ovaj prikaz je bitan i iz toga razloga, jer upućuje na kompleksnost ove teme, te na raznolikost pomoćnih glagola i njihovih različitih oblika koji se mnogu naći u pasivnoj konstrukciji.

Literatura

- Bajber i dr.: Biber et.al (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. London: Longman.
- Karter Ronald i Majkl MekKarti: Carter, Ronald and Michael McCharty (2006). *Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide to Spoken and Written English Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kurm, Džordž: Curme, George O. (1964). *English Grammar*. New York: Barnes and Noble, INC.
- Hadlston Rodni i Džefri K. Pulum: Huddelston, Rodney and Geoffrey K. Pullum (2002). *The Cambridge Grammar of The English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jespersen, Otto: Jesepersen, Otto (1909-49). *A Modern English Grammar on Historical Principles*. Parts 1-7. Copenhagen: Munksgaard.
- Jesepersen, Otto: Jespresen, Otto (1948). *Essentials of English Grammar*. London: George Allen & Unwin Ltd.
- Kujundžić, Maja (2020). Pomoćni glagoli u pasivu u savremenim gramatikama engleskog jezika. *Suvremena pitanja*, godište XV., broj 29. Mostar.
- Kujundžić, Maja (2016). *Pasiv u jeziku britanske štampe*. Filozofski fakultet: Pale
- Krauzinga, Ecko: Krusinga, Etsko: (1927-31). *A Handbook of Present-Day English. Part 2.5th ed.* Groningen: P. Noordhoof.
- Krauzinga, Ecko: Kruisnga, Etsko (1947). *An English Grammar. Vol. I.* Groningen: P. Noordhoof
- Umstad, Torhild: Omestad, Torhild (2003). *A Study of Passive Constructions in Four British and American Mid-market and Up-market Newspapers*. Neobjavljeni magistarski rad, University of Bergen/Agder University College.
- Pautsma, Hendrik: Poutsma, Hendrik (1926). *A Grammar of Late Modern English. Part 2: The parts of speech, Section 2: The verbs and the Particles*. Groningen: P. Noordhoof.
- Kverk i dr.: Quirk et al. (1985). *A Comprehensive Grammar of The English Language*. London: Longman.
- Sinkler, Džon: Sinclair, John ed. (1991). *Collins Cobuild - English Grammar*. London: Collins.
- Svartvik, Jan: Svartvik, Jan (1966) *On Voice in the English Verb*. The Hague/Paris: Mouton.
- Vestin, Ingrid: Westin, Ingrid (2002). *Language Change in English Newspaper Editorials*. Amsterdam & New York, NY: Rodopi.

Zendvort, Rajnard V.: Zandvoort Reinard W. (1948). *A Handbook of English Grammar*. Groningen: (J.B. Wolters' Vitreversmaatschappij N.V.

Kujundžić R. Maja

Summary

THE TREATMENT OF AUXILIARY VERBS IN THE PASSIVE CONTEMPORARY ENGLISH GRAMMARS

In some of the most frequently used contemporary grammars of the English Language, the passive verbal phrase is described as consisting out of an auxiliary verb (most frequently to be) and a past participle of a main verb. The main subject of this paper are the auxiliary verbs in the passive. Its main aim is to give a summary of their treatments in some of the most frequently used contemporary grammar books of the English language, on the basis of which we would be able to get insight into how and to what an extent they have dealt with this important segment of the passive verbal phrase. This paper will also attempt to give answers to the questions related to the frequency of their use, their specific meanings, types of passives in which they appear, as well as register in which they are commonly used. In the end the conclusions of of this overview will be compared with the conclusions of the overview of the auxiliary verbs in traditional grammars of the English language (Kujundžić, 2020).

Key words: *passive, auxiliary verbs, frequency of use, specific meaning, different registers, overview, English grammars*